

Kongres 'Herverdeling van de betaalde en onbetaalde arbeid'

Op 28 mei j.l. werd door het politiek-kultureel centrum 'De Populier' in Den Haag een kongres georganiseerd over de herverdeling van de betaalde en onbetaalde arbeid. Doel van het kongres was om met traditionele vrouwenorganisaties, vrouwen uit politieke partijen, vakbondsvrouwen en autonome vrouwengroepen tot een gezamenlijk standpunt te komen over herverdeling van arbeid. Vrouwen uit 83 organisaties waren naar Den Haag gekomen. Ter voorbereiding van het kongres¹ is een 'minimumpakket' opgesteld met 10 wensen, waarover het kongres in twee rondes heeft gediscussieerd. De eerste ronde ging over het minimumpakket zelf, de tweede ronde over de strategie om de wensen gereïaliseerd te krijgen.

De eerste diskussieronde leidde tot het volgende bijgestelde minimumpakket:

- Er moet met voortvarendheid gestreefd worden naar een *verkorting van de werkweek* tot 25 uur, gekoppeld aan een inkomenspolitiek die een zelfstandig bestaan voor individuen bij een dergelijke werkweek garandeert. En gericht is op het vergroten van de ontplooiingskansen en machtsvorming van vrouwen.
- Er moet een *inkomenspolitiek* gevoerd worden van *individualisering en herverdeling*; het kostwinnersprincipe moet afgeschaft worden. Economische onafhankelijkheid houdt in dat ieder een individueel inkomen verwerft uit lonen of uitkeringen. Het sociale en fiscale stelsel zal daartoe aangepast moeten worden. De overheid moet een actief beleid voeren om arbeidstijdverkorting in te voeren en af te dwingen. Dit betekent dat de overheid in de eerste plaats een stimuleringsbeleid moet voeren. Een stimuleringsbeleid betekent o.m. arbeidsplaatsen creëren met name voor vrouwen en de kollektieve koopkracht handhaven.
- Economische *onafhankelijkheid* van alle individuen houdt in dat op termijn voor iedereen die daartoe in staat is de noodzaak geldt om betaalde arbeid te verrichten. Vrouwen moeten daartoe in staat gesteld

worden via goede bij- en herscholingsmogelijkheden.

- Het woningbouw- en ruimtelijke orderingsbeleid moet vernieuwd worden en niet langer uitgaan van de *gezinsideologie*. Verschillende woon- en leefvormen moeten mogelijk zijn. Goed en goedkoop openbaar vervoer is daarbij belangrijk.
 - *Rol- en normdoorbekend onderwijs* (alsmede opvoeding) dat individuen voorbereidt op de verzorging van zichzelf en anderen en op deelname aan betaalde arbeid. Ook in de media zal aan roldoorbreking aandacht besteed moeten worden.
 - Uitbreiding van de *voorzieningen* in de kollektieve sektor zodat ieder individu in staat gesteld wordt betaalde arbeid te combineren met huishoudelijk werk en de zorg voor anderen (betaalbare kinderopvang, gezondheidszorg, bejaardenzorg, wasserettes, gezinsverzorging en eetgelegenheden). Vrijwillig(st)erswerk dat onderdeel vormt van de normale arbeidsmarkt moet betaald worden.
 - Schooltijden en bedrijfstijden van winkels en dienstverlenende instellingen (w.o. de overheid) moeten aangepast worden aan de *werktijden* (buitenshuis) van ouders/verzorg(st)ers.
 - Er moet voorzien worden in *buitenschoolse opvang, ouderschapsverlof en verlof bij ziekten* e.d. Dit verlof moet door mannen en vrouwen gedeeld kunnen worden.
 - Een doeltreffend beleid tegen de nog immer bestaande ongewenste *intimiteiten* waaronder seksuele intimidatie in de gehele samenleving, dus ook op de werkplek, zal moeten worden ontwikkeld. De anti-diskriminatiewetgeving moet daartoe ondermeer snel in behandeling worden genomen.
- Helaas werd er geen algemene overeenstemming bereikt tussen de aanwezige vrouwen. Bovenstaande eisen van het minimumpakket zijn op het einde van de dag dan ook als 'werkconklusies' gepresenteerd. Een aantal deelnemers vond namelijk dat bij het formuleren van eisen tevens de realiseerbaarheid

arbeid'

olingsmo-

te orde-
orden en niet
ologie. Ver-
n moeten
op openbaar

wijs (alsme-
oorbereid
n anderen en
id. Ook in
ng aandacht

en in de kol-
vidu in staat
e kombine-
de zorg voor
ang, ge-
wasserettes,
heden). Vrij-
l vormt van
betaald

van winkels
n (w.o. de
orden aan de
uders/ver-

titenschoolse
erlof bij ziek-
mannen en
den.

de nog immer
iten waar-
le gehele
erkplek, zal
De anti-diskri-
oe ondermeer
nomen.
vereenstem-
e vrouwen.
mumpakket
ook als
Een aantal
ij het formu-
rbaarheid

november 1983

van die eisen aangetoond moet worden.

Doordat vragen over de realiseerbaarheid op deze dag onvoldoende beantwoord konden worden, heeft de tweede discussieronde niet geleid tot een te voeren strategie voor verdeling van betaalde en onbetaalde arbeid. De opzet van de dag – eenstemmigheid binnen de vrouwenbeweging op haar breedst over eisen en strategie – is dus niet gelukt. Wel positief en konstruktief is het initiatief om vanuit de verschillende organisaties en groepen nader tot elkaar te komen en in gesprek te komen met de belangrijkste maatschappelijke partners die onderhandelen over arbeidstijdverkorting. Immers 'als de vrouwenbeweging macht wil verwerven, is een gezamenlijk standpunt noodzakelijk. Dat betekent dat zij zal moeten leren leven met compromissen', aldus een van de deelnemers. De dag werd afgesloten met een forumdiskussie met de heren Van Eykelenburg van de *Christelijke Werkgeversorganisatie* en Drabbe van de FNV. De tevens uitgenodigde doch afwezige staatssecretaris voor Emancipatiezaken, mevrouw Kappeyne van de Coppello heeft haar kans om in brede konfrontatie met vrouwen haar steentje bij te dragen duidelijk gemist.

Wat is het vervolg op dit kongres? Invulling en uitwerking van bovenstaande werkkonklusies. Er zal een strategie ontwikkeld moeten worden waarmee het basispakket gerealiseerd kan worden. Een strategiediskussie zal de volgende elementen moeten bevatten:

1. Het basispakket zal op *financiële consequenties en mogelijkheden* moeten worden uitgewerkt.

2. De invoering van het pakket vergt *verschillende maatregelen*. Welke?

3. Om de eisen kracht bij te zetten zullen er *middelen* (sankties) ontwikkeld moeten worden. Welke?

4. Invulling, invoering en sankties zullen, net als het basispakket, in onderling *overleg* moeten worden vastgesteld.

Een dergelijk gezamenlijke uitwerking vereist een zekere structuur. De vrouwen die aan de voorbereidingsdiskussies van dit kongres hebben deelgenomen – aangevuld met vrouwen uit groepen en organisaties die daarin niet vertegenwoordigd waren – komen eens in de twee maanden bijeen om het basispakket nader uit te werken en invoeringsvoorstellen en sanktiemogelijkheden te ontwikkelen. Daarbij zou gebruik gemaakt kunnen worden van de deskundigheid van vrouwen die op diverse deelreinen werkzaam zijn (bijvoorbeeld vrouwelijke economen). Een en ander in overleg en samenwerking met andere vrouwengroepen die zich met dit onderwerp bezighouden, zoals de FNV-vrouwen, het Breed Platform vrouwen voor Economische Zelfstandigheid en de Nederlandse Vrouwenraad.

A. C. L. Zuidberg

¹ Uitgeverij De Populier heeft de discussies ter voorbereiding van dit kongres gepubliceerd in de serie *Feminisme en politieke macht*, deel 2, getiteld *Herverdeling van de betaalde en onbetaalde arbeid* (ISBN 90 661 7005 0).